

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

[Caput VIII. Augustino concinens Doctor, Angelicus, nullum & ipse opus
undique bonum, ad debitumque finem ultimum relatam, sine gratia
agnoscit.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

tam æternam non proficuum agnoscit, ut s. illo s. vidimus.

CAPUT VIII.

Augustino concinens Doctor Angelicus, nullum & ipse opus undique bonum, ad debitumque finem ultimum relatum, sine gratia agnoscit.

128 **H**anc beato Thomæ sententiam tribuit egregius ipsius Defensor, Thomistarumque Princeps Capreolus in 2. dist. 28. veteribusque Thomistis assignat Contenson to. 5. dissert. 2. c. 1. specul. 2. in principio. In eamque S. Doctorem inclinare notavit Navarrus in Manuali c. 27. n. 290. Enimverò eam reverà D. Thomæ sententiam esse, probatur duplici genere testimoniorum ipsius. Tum scilicet eorum, in quibus specialiter agitur de intentione omnibus in operibus nostris requisita. Tum eorum, in quibus S. Doctor, ad omne opus debitè circumstantionatum, gratiæ requirit auxilium.

129 Probatur itaque primò, quia *cælestis intentio debet omnibus operibus nostris adjungi*, 1. 2. q. 102. a. 6. ad 7. Sed cælestis intentio non est sine gratia; nusquam enim intentio merè humana, & naturalis, à S. Thoma (vel aliis Patribus) vocatur *intentio cælestis*, uti nec vocatio, conversatio, & vita purè humana, vocatio, conversatio, & vita cælestis; sed sicut vocatio cælestis illa est, quæ est ex cælesti gratia, S. Th. lect. 1. in cap. 1. ad Hebr. ad illa verba: *vocationis cælestis participes*; ita similiter, &c.

130 Secundò, nullus motus, seu conversio voluntatis in Deum, juxta S. Doctorem, est sine gratia Dei. Sed nullum opus, debitè circumstantionatum, juxta S. Doctorem, sine conversione voluntatis in Deum. Ergo nullum opus, &c. est sine gratia Dei. Minorem S. Doctor tradit omnibus locis libro præcedenti relatis, quibus ad omne opus debitè circumstantionatum postulat relationem actualem vel virtualem in Deum; quam constat non esse sine motu seu conversione voluntatis in Deum. Majorem tradit 1. p. q. 62. a. 2. ad 3. ubi omnem motum voluntatis in Deum dividit in triplicem, & ad omnem requirit gratiam: *Quilibet motus voluntatis in Deum potest dici conversio in ipsum. Et idèò triplex est conversio in Deum. Una quidem per dilectionem perfectam, quæ est creatura, jam Deo fruens. Et ad hanc conversionem requiritur gratia consummata. Alia conversio est, quæ est meritum beatitudinis. Et ad hanc requiritur habitualis gratia, quæ est merendi principium. Tertia conversio est, per quam aliquis præparat se ad gratiam. Et ad hanc non exiguntur aliqua habitualis gratia, sed operatio Dei, ad se animam convertentis, secundùm illud Thren. ult. „ Convertite nos Domine ad te, & convertemur. „ Nullus tam accurati Doctoris venerator, ip-*

si defectuosæ divisionis notam inuret: neque enim defectuosè dividere solet, vel definire. Nullus ergo venerator ipsius inficiabitur, omnem motum voluntatis in Deum sub triplici illo contineri. Sed nullus etiam inficiari potest, ad triplicem illum motum gratiam à S. Doctore requiri, etiam ad tertium, ad quem requirit operationem Dei ad se animam convertentis. Tum quia fide certum est, operationem Dei ad se animam convertentis, cujus ope homo se præparat ad gratiam, esse ipsummet gratiæ auxilium, vel non esse sine illo. Dicere enim quòd homo sine gratiæ auxilio se præparare possit ad gratiam, pertinet ad hæresim Pelagianam, juxta S. Doctorem infra n. Tum quia ad tertium illum motum, seu conversionem voluntatis in Deum, S. Doctor illam requirit operationem Dei ad se animam convertentis, de qua Thren. ult. *Convertite nos Domine ad te, & convertemur*: sacrum verò istud testimonium, secundùm omnium sanctorum Patrum intelligentiam, de convertente Deo hominem ad se per suæ gratiæ auxilium manifestè procedit (ait insignissimus Angelici Doctoris discipulus, Thomas de Lemos in Panoplia gratiæ to. 3. l. 3. p. 2. tr. 2. n. 124.) imò S. Concilium Tridentinum sess. 6. de justificat. c. 5. in fine testimonium illud de vero adjutorio gratiæ intelligit, cum sic dicit: *Cum dicitur: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, libertatis nostra admonemur. Cum respondemus: Convertite nos Domine, & convertemur, Dei nos gratiâ præveniri fatemur.*

Tertiò, omne opus deliberatum, in Deum referibile, & ad ipsum debitè relatum, est opus per quod homo non ponit obstaculum gratiæ. Sed omne opus deliberatum, per quod homo non ponit obstaculum gratiæ, ex gratia procedit. Ergo omne opus deliberatum, in Deum referibile, & ad ipsum debitè relatum, ex gratia procedit. Est syllogismus in forma, cujus major est certissima; cum omne opus hujusmodi, sit opus moraliter bonum, debitis omnibus circumstantiis ornatum: per nullum verò opus moraliter bonum, debitis omnibus circumstantiis ornatum, homo ponit obstaculum gratiæ, sed per solum peccatum. Minor est S. Thomæ lect. 3. in cap. 12. ad Hebræos: *Hoc ipsum quod aliquis non ponit obstaculum gratiæ, ex gratia procedit. Quæ propositio indefinita, utpote dogmatica, æquivaleat huic universali: Omne opus deliberatum, quo quispiam non ponit obstaculum gratiæ, ex gratia procedit. Quemadmodùm dogmatica ista: Hoc ipsum quod aliquis se præparat ad gratiam, ex gratia procedit, æquipollet universali isti: Omne opus deliberatum, quo quispiam se præparat ad gratiam, ex gratia procedit.*

Quartò, cogitatio boni, practicè practica, debiteque circumstantionata, ad quam utique sequitur amor boni, debitis circumstantiis ornatu, non potest esse in nobis sine divi-
no auxi-
lio.

lio, potest tamen esse sine gratia habitualis dono, in 2. dist. 29. q. un. a. 2. ad 2. ergo nec volitio & operatio boni debite circumstantionata, in nobis esse potest sine divino auxilio, &c. Consequentia optima est: cum plus sit velle operarique bonum, cum debitis circumstantiis, quam illud cogitare; nec quisquam velit & faciat bonum, debite circumstantionatum, sine cogitatione illius, &c. Antecedens desumptum est ex S. Doctore, per divinum auxilium non intelligente solum generalem concursum, sed gratia actualis auxilium. Tum quia id significat antithesis, quam facit inter divinum auxilium, & gratia habitualis donum. Tum quia in disputatis q. 27. de gratia a. 5. bonas cogitationes, sicut & sanctas affectiones recenitet inter effectus gratia, saltem actualis. Tum denique, quia ex suo illo principio, quod cogitatio boni in nobis esse nequeat sine divino auxilio, variis in locis Pelagianos impugnat, dicentes, quod inchoatio boni operis est ex nobis, sed perfectio ex Deo, ut videre est lect. 1. in cap. 3. secundae ad Cor. & lect. 1. in cap. 1. Philipp. ubi sic: *Sed hoc (dictum) non est verum, quia principium boni operis in nobis est cogitare de bono, & hoc ipsum est à Deo. 2. Cor. 3. Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, &c.* Per hoc autem frustra impugnaret Pelagianos, si hoc intelligeret de cogitatione quae sit à Deo per solum generalem concursum, non per gratia auxilium. Cum Pelagiani non negarint cogitationem voluntariam & operationem boni à Deo esse per generalem concursum.

133 Quinto, quia 1. 2. q. 109. a. 2. (cui titulus: *Utrum homo possit velle & facere bonum absque gratia*) post distinctos duos status naturae humanae, naturae scilicet integræ, & corruptæ, dicit, quod secundum utrumque statum natura humana indiget auxilio divino ad faciendum vel volendum quodcumque bonum, sicut primo movente. Et infra: *In utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.* Et a. 3. idem auxilium Dei moventis rursus requirit ad diligendum Deum naturaliter super omnia, etiam in statu naturæ integræ. Atqui per istud Dei moventis auxilium S. Doctor intelligit auxilium gratia, non quidem habitualis, sed actualis. Igitur, juxta S. Doctorem, in utroque statu, sic gratia actualis indiget auxilio, ut sine eo non possit bene agere, nec velle bonum, quodcumque illud sit, sive magnum, sive parvum, &c. Nisi enim a. 2. sic intelligeret ly quodcumque bonum, non satisfaceret quaestioni, *Utrum homo possit velle & facere bonum absque gratia*: neque enim ibi quaerit, an possit facere aut velle bonum aliquod arduum & difficile, sed an possit facere aut velle bonum in genere, abstrahendo à quocumque. Quod autem per Dei moventis auxilium S. Doctor intelligat gratia auxilium, probatur: tum quia alioqui non solveret quaestionem,

utpote quæ expressè procedit de gratia. Tum quia illud auxilium intelligit a. 2. quod intelligit a. 6. & 9. & sequenti q. 111. a. 2. & q. 112. a. 2. utpote in quibus omnibus expressè se remittit ad citatæ q. 109. a. 2. dicendo, *sicut supra dictum est*, citatque ad marginem in omnibus istis locis q. 109. a. 2. Atqui omnibus istis locis intelligit auxilium gratia actualis. Ergo & q. 109. a. 2. quem modò versamus.

Probatur minor 1°. quoad q. 109. a. 2. 134 ibi enim sic ait: *Ad hoc quod preparet se homo ad susceptionem hujus doni (habitualis gratia) non oportet presupponere aliquod aliud donum habituale in anima; sed oportet presupponi aliquod auxilium gratuitum Dei, interius animam moventis, sive inspirantis bonum propositum. His enim duobus modis, indigemus auxilio divino, ut supra dictum est, utique a. 2. quem in margine citat. Unde efficaciter arguo sic: Idem auxilium Dei moventis sanctus Doctor requirit a. 2. quod requirit a. 6. ad hoc ut homo se preparet ad consequendum gratia habitualis donum. Sed ad hoc ut homo se preparet ad consequendum gratia habitualis donum, certissimè requirit auxilium gratia actualis proprie dictæ (oppositum enim infra n. 151. pertinere dicit ad errorem Pelagianum.) Igitur a. 2. requirit auxilium gratia actualis proprie dictæ.*

Probatur minor 2°. quoad q. 109. a. 9. 135 quia S. Doctor ibi quaerens, utrum ille qui jam consecutus est gratiam habitualement, possit per seipsum operari bonum & vitare peccatum absque auxilio gratia? (nota ly vitare peccatum, ne existimes, ibi solum agere de opere bono, quatenus meritorio) respondet sic: *Dicendum, quod sicut supra dictum est (citat articulum 2. de quo antè) homo ad rectè vivendum dupliciter auxilio Dei indiget. Uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura corrupta sanatur, & etiam sanata elevetur ad opera meritoria vita aeterna, quae excedunt proportionem naturae. Alio modo homo indiget auxilio gratia, ut à Deo moveatur ad agendum (igitur a. 2. per auxilium Dei moventis, intelligit auxilium gratia, sive auxilium Dei moventis per gratiam.) Quantum igitur ad primum auxilii modum, homo in gratia existens non indiget alio auxilio gratia, quasi aliquo alio habitu infuso; indiget tamen auxilio gratia secundum alium modum, ut scilicet à Deo moveatur ad rectè agendum.* Unde rursus efficaciter arguo sic: Justus, in gratia existens, sibi non sufficit ad rectè agendum; sed ad hoc ipsi necessarium est gratia actualis auxilium. Multo igitur minus peccator, extra gratiam existens, sibi sufficit ad rectè agendum; sed ad hoc ipsi à fortiori necessarium est gratia actualis auxilium.

Probatur minor 3°. quoad q. 111. a. 2. 136 quia S. Doctor ibi quaerens, utrum gratia convenienter dividatur per operantem, &

cooperantem, respondet sic: *Dicendum quod sicut supra dictum est (citatur rursus articulum 2. q. 109.) gratia dupliciter potest intelligi. Uno modo divinum auxilium, quo nos movet ad bene volendum & agendum. Alio modo habituale donum. .... Utrouque autem modo gratia dicta (id est, de qua dictum est articulo illo secundo) convenienter dividitur in operantem & cooperantem. Et hinc 3. efficaciter arguo sic: Gratia, quam S. Doctor hic dividit in operantem & cooperantem, est gratia proprie dicta. Sed gratia (quam hic dividit in operantem & cooperantem) est gratia, tam actualis (quam vocat divinum auxilium, quo nos movet ad bene volendum & agendum) quam habitualis, de quarum utraque egit q. 109. a. 2. Ergo utraque gratia, de qua egit isto articulo secundo, tam scilicet habitualis, quam actualis (quam ibi vocat auxilium Dei moventis, &c.) est gratia proprie dicta.*

137 Probat ut minor 4. quoad q. 112. a. 2. quia ibi S. Doctor, ad questionem, *utrum requiratur aliqua preparatio & dispositio ad gratiam ex parte hominis*, respondet ut sequitur: *Dicendum quod sicut supra dictum est (citatur semper q. 109. a. 2.) gratia dicitur dupliciter, quandoque quidem ipsum habituale donum Dei, quandoque auxilium Dei moventis ad bonum. Primo igitur modo accipiendi gratiam, preteritur ad gratiam, aliqua gratie preparatio.... Sed si loquamur de gratia, secundum quod significat auxilium Dei moventis ad bonum, sic nulla preparatio requiritur ex parte hominis... sed potius quacumque preparatio in homine esse potest, est ex auxilio Dei moventis ad bonum.... Et secundum hoc dicitur a Deo voluntas hominis preparari. Unde jam 4. efficaciter arguo sic: Gratia, sumpta pro auxilio Dei moventis ad bonum, ex qua est preparatio, &c. certissime est illa, de qua S. Doctor egit q. 109. a. 2. (Expresse enim dicit, sicut supra dictum est, ad eum se in margine remittendo.) Igitur gratia, sumpta pro auxilio Dei moventis ad bonum, de qua S. Doctor egit q. 109. a. 2. certissime est gratia actualis proprie dicta.*

138 Sexto, assertio nostra probatur alio argumento, desumpto ex ejusdem q. 109. a. 6. supra citato, ubi, cum S. Thomas dixisset, gratiam actualem (quam vocat auxilium gratuitum Dei interioris animam moventis, sive inspirantis bonum) necessariam esse ad hoc quod homo se prepararet ad gratiam. Id probat sequenti argumento: *Necesse est enim (cum omne agens agat propter finem) quod omnis causa convertat suos effectus in suum finem. Et ideo, cum secundum ordinem agentium sit ordo finium, necesse est quod ad ultimum finem convertatur homo per motionem primi moventis... Sic igitur, cum Deus sit primum movens simpliciter, ex ejus motione est, quod omnia in ipsum convertantur, secundum communem intentionem boni. Et ideo quod homo convertatur ad Deum, hoc non potest esse, nisi Deo ipsum*

*convertente. Hoc autem est preparare se ad gratiam, quasi ad Deum converti: sicut ille qui habet oculum aversum a lumine solis, per hoc se preparat ad recipiendum lumen solis, quod oculos suos convertat versus solem. Ex his verbis sic argumentor: Quisquis bene agit, convertit intentionem suam ad Deum ultimum finem, juxta S. Doctorem saepius relatum, & infra pluribus referendum. Sed quod homo convertat intentionem suam ad Deum ultimum finem, hoc non potest esse, nisi Deo per gratiam suam ipsum convertente, ut manifestum est ex allato discursu S. Doctoris: quisquis enim convertit intentionem suam ad Deum, convertitur ad Deum: cum mente convertatur ad Deum, quisquis vertit oculum mentis, id est intentionem, versus Deum; sicut corpore convertitur ad solem, quisquis vertit oculum corporis versus solem. Ergo quod homo bene agat, hoc non potest esse, nisi Deo per gratiam ipsum convertente. Per gratiam suam (inquam:) cum enim conversio ad Deum, de qua S. Doctor ibi agit, sit ad gratiam preparatio, non potest esse nisi per gratiam proprie dictam. Ad quod significandum in argumento *Sed contra*, allegat illud Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum. Et ad I. allegat illud Hierem. 31. Convertite me, & convertar. Et illud Thren. ult. Convertite nos Domine ad te, & convertemur. Vide supra n. 130.**

Septimo, ex eo quod eadem q. 109. a. 8. ad 3. & 2. 2. q. 136. a. 3. ad 2. aperte requiratur auxilium gratiae ad volitionem & operationem boni, etiam si solum sit bonum politicae virtutis. In priori namque loco, sic ait: *Nunc quodcumque vult homo, datur ei; sed hoc quod bonum velit, habet ex auxilio gratiae. In posteriori vero loco: Bonum politicae virtutis commensuratum est naturae humanae: & ideo absque auxilio gratiae gratum facientis, potest voluntas humana in illud tendere; licet non absque auxilio gratiae Dei.*

Octavo, ex q. 24. verit. a. 14. ubi ad questionem, *utrum liberum arbitrium possit in bonum sine gratia*, postquam in principio corporis dixit, sine gratia gratum faciente, liberum arbitrium non posse facere opus meritorium vitae aeternae; sub finem corporis, nullam factam amplius meriti mentionem, addit: *Si gratiam Dei velimus dicere, non aliquid habituale donum (quod semper requirit ad opus simpliciter meritorium) sed ipsam misericordiam Dei, per quam interioris motus mentis operatur, & exteriora ordinat ad hominum salutem; sic etiam nec ullum opus bonum homo potest facere sine gratia Dei. Hic locus omnino videtur peremptorius: expressis namque terminis ibi S. Doctor ait, quod nullum opus bonum homo potest facere sine gratia Dei: nec hoc dicit de solo opere meritorio (de quo quaestione resolverat in principio corporis, ubi ad illud gratiam habituale requiritur) loquitur ergo de opere bono bene facto in*

universum. Dumque ad illud requirit misericordiam Dei, per quam interioris motus mentis operatur, & exteriora ordinat ad hominum salutem, his verbis describit gratiam actualem propriè dictam, ab habituali distinctam. Quandocumque enim Deus misericorditer in nobis motum mentis operatur, & exteriora ordinat ad salutem nostram, operatur ex gratia actuali propriè dicta, sive ut auctor gratiæ & salutis. Unde ibidem articulo 15. immediatè sequenti, gratiam actualem, sine qua homo se præparare nequit ad habitualement, non aliter describit, nisi eam vocando divinam providentiam, quâ misericorditer homo ad bonum dirigitur, id est, inducatur exterioribus occasionibus, vel aliquo interiori instinctu, secundum quem Deus in mentibus hominum operatur, vel utroque modo.

141 Nonò, ex 2. sent. d. 28. a. 1. ubi similiter ad quæstionem, *utrum homo possit facere aliquod bonum sine gratia*, in corpore dicit, quòd homo per se, seu per liberum arbitrium, facere possit opera non meritoria sine habitu gratiæ (quem ad opera simpliciter meritoria semper requirit) sic tamen ut *ly per se* non excludat divinam causalitatem, secundum quod ipse Deus in omnibus operatur universalis causa boni, per divinam causalitatem, juxta illud Isaia 6. *Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine*. Ubi quamvis gratiam actualem explicet per motionem generalem, quâ Deus movet creaturas omnes ad agendum (quia reverà in aliquo convenit cum generali illa motione;) ex materia tamen subjecta, seu quæstione quam tractat, necnon ex Scripturæ textibus quos allegat, arque ex objectionibus, in quarum responsione eodem utitur modo loquendi, manifestè apparet, motionem illam generalem ab ipso non generaliter, sed specialiter accipi, ita ut hinc intelligentia dictorum ex causis assumenda sit dicendi.

142 Id enim imprimis exigit materia subjecta, seu quæstio ab ipso versata; cui alioquin non satisfaceret, sed perinde faceret, ac si quærenti, num vera gratia necessaria sit ad omnes actus bonos, præcisè responderet, concursum generalem necessarium esse ad omnes actus bonos.

143 Deinde id postulant sacra testimonia quibus responderet ad 1. & 2. scilicet Joan. 15. *Sine me nihil potestis facere*. 2. Cor. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis*. Ad quæ dum responderet, quòd gratia dupliciter dicitur, uno modo, donum gratuitum: alio modo, ipse Deus gratis dans. Quòdque nihil boni potest facere homo sine gratia Dei, secundum quod gratia intelligitur ipse Deus dans. Et sic intelligendum utrumque illud sacrum testimonium. Hæc suâ responsione dat satis intelligi, se agere de propriè dicta gratia actuali (de qua eadem sacra testimonia expressè interpretatur lect. 1. in 2. Cor. 3. & lect. 1. in cap. 1. ad Philipp.) & non solum de motione, seu concursu generali. Aliàs faveret Pela-

Tom. I.

gianis, enervando argumentum, quod Ecclesia & Patres adversus ipsos ex duobus istis sacris testimoniis depromunt.

Denique nisi ita esset, responsio ipsius ad 3. non satisfaceret objectioni petitiæ ex dicto illo Augustini: *Non potest homo aliquod bonum velle, nisi juvetur ab eo qui malum non potest velle*. L. 1. ad Bonif. c. 3. Ad hoc enim responderet, exponendo dictum istud de adjutorio, quo Deus adjuvat nos interioris operando in ipsa voluntate, sicut in re qualibet operatur, etiam exterioris occasiones & auxilia præbendo ad bene agendum. Nisi enim per adjutorium illud, quo Deus adjuvat nos interioris operando, &c. intelligeret gratiam actualem propriè dictam, Augustiniano illi testimonio non satisfaceret, utpote contra Pelagianos certissimè procedenti de vero gratiæ auxilio, non de generali concursu Dei, quem non negarunt Pelagiani.

Decimò, assertio probatur ex 4. sent. dist. 145 17. q. 1. a. 2. quæstiunc. 2. ubi dicit, quòd sine gratia gratum faciente non potest rectè à mortalibus vita duci, secundum quod *ly rectè* importat rectitudinem ad finem ultimum, & rectitudinem utique nedum operis, sed operantis, quæ non est nisi per gratiam gratum facientem; potest tamen etiam sine ea rectè aliquid agi, rectitudine quam habet actus ex materia & circumstantiis & sine debito; sed non sine gratia, quæ dicitur gratuita Dei voluntas, id est, non sine gratia actuali. Sine ea igitur non admittit opus undequaque rectum, rectitudine operis.

Undecimò probatur ex quodlibeto 1. q. 2. a. 7. ubi sic: *Nullus potest se ad gratiam præparare, nec aliquid boni facere, nisi per divinum auxilium*. Ubi sicut *ly divinum auxilium*, in præparante se ad gratiam, gratiæ designat auxilium; ita & in faciente aliquid bonum.

Duodecimò tandem probatur ex omnibus Angelicis testimoniis libro præcedenti relatis, quibus S. Doctor ad omne opus bonum, bene factum, requirit charitatem, per quam referatur in Deum finem ultimum. Ad omnem enim actum charitatis, seu Dei propter se dilectionis, gratiæ actualis auxilium S. Doctor requirit, ut videbimus cap. 15.

CAPUT IX.

Ad efficacem solutionem contrariorum argumentorum, variarum phrasium S. Doctoris intelligentia præmittitur.

Argumenta pro assertione nostra capite præcedenti deducta, adèd efficacia videntur, ut mirum sit doctissimum Gonerum, ac alios plerisque Recentiores Thomistas, eidem assertioni non consentire, consenturos haud dubiè, nisi decepti fuissent sinistra intelligentiâ nonnullarum phrasium S. Doctoris, quæ tempore ipsius sensum habebant alium proterus à sensu Modernorum. Si enim adver-

Bbb